

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์จัดเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งของโลก มนุษย์จะเป็นทรัพยากรอันมีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม การที่มนุษย์จะทรงคุณค่าได้ตามที่กล่าวนั้น มนุษย์ต้องได้รับการฝึกฝน อบรม พัฒนาตนเองขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม ตามสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ การจะพัฒนามนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำกันให้สำเร็จได้ง่ายนัก เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลยิ่งในอันที่จะทำให้ผลการพัฒนามนุษย์หันเหไปในทิศทางใดก็ได้ ดังนั้นในกระบวนการพัฒนามนุษย์จึงต้องใส่ใจในการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ (อุษณีย์ เย็นสบาย , 2533 : 3)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง และเชื่อว่าการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย (แผนการศึกษาแห่งชาติ , 2535 : 1) นับตั้งแต่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้ การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนนั้นคือ ปวงชนทุกคนควรได้รับการศึกษาถึงขั้นมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการกระจายโอกาส ความเป็นธรรม และให้ความสะดวกแก่ผู้เรียนที่จะเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม. 3) ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นโยบายดังกล่าวนี้รัฐไม่เพียงแต่จะมุ่งหวังให้ประชากรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่านั้นแต่ยังมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาได้เข้าไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อประชากรทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษได้ทั่วถึงกว่าเดิม ส่งผลให้สถานศึกษาต้องรับเด็กที่มีพื้นฐานหลากหลาย และมีภูมิหลังที่แตกต่างกันมากมาย หากการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับพื้นฐาน และสภาพอันหลากหลายของผู้เรียนแล้ว จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษา (เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2537 : 10) โดยเฉพาะนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่ง

เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา เด็กวัยนี้ อารมณ์ รุนแรงผิดปกติ ไม่คงที่ ต้องการความรัก ความเห็นใจจากผู้ใหญ่ ครูควรจัดกิจกรรมให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของเขา และมีการให้คำแนะนำที่เหมาะสม ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา มักจะมีปัญหาการปรับตัว และใช้วิธีแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง และเหมาะสม เช่น ปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศไม่ได้ ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มี พฤติกรรมขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ของเด็กวัยรุ่น โรงเรียนจะหาทางป้องกันและแก้ไขได้ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของ เด็กแต่ละคน (กรมวิชาการ , 2538 : 9) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาที่ก่อให้เกิดความสูญเสียไป ทางการศึกษา มีสาเหตุหลายประการ เช่น การไม่รู้จักตนเองดีพอในด้านสติปัญญา ความ สามารถ ความถนัด และความสนใจ การตั้งความคาดหวังทางการศึกษาไว้สูงเกินอัตรภาพ หรือ เกินศักยภาพของตน การไม่รู้จักโลกทางการศึกษา หรือมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโลก ทางการศึกษา กับโลกของงานอาชีพ การไม่รู้จักคุณค่าของการศึกษาเพื่ออาชีพ การไม่รู้จัก พัฒนาวิธีการศึกษาเล่าเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยว ข้องกับการศึกษาเล่าเรียนของตน เหล่านี้เป็นต้น สาเหตุดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดปัญหา ความสูญเสียทางการศึกษา และการว่างงานเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบไปถึงความสูญเสียทาง ทรัพย์สินหรือเศรษฐกิจ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมของชาติ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นความ สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ไปโดยไร้ประโยชน์อีกด้วย ฉะนั้นหากเราต้องการที่จะพัฒนาบุคคลให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว การแนะแนวการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาคนไป ในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการป้องกัน และแก้ปัญหาความสูญเสียไปทางการศึกษาและปัญหา อื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2536 ; 10 -11)

การแนะแนวเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคนให้รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและมีเหตุผล เป็นกระบวนการที่มี เป้าหมายและกลยุทธ์ชัดเจนและตรงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่า เหนือทรัพยากรทั้งปวง ในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะดังกล่าว ควรเริ่มตั้งแต่เข้าวัยศึกษา เล่าเรียน และต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องกันไป ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้เล็ง เห็นความจำเป็นของการแนะแนวที่มีต่อการจัดการศึกษา และการพัฒนาคน เมื่อหลักสูตรระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ได้ประกาศใช้ สถาบันการศึกษาได้นำการแนะแนวเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนและการ

พัฒนาผู้เรียนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน งานแนะแนวยังไม่สามารถพัฒนาการเรียนการสอน และผู้เรียนได้เท่าที่ควร เด็กในวัยเรียนและเยาวชนของชาติ ยังไม่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ในปัจจุบันได้อย่างแท้จริง (กรมวิชาการ , 2537 : 3)

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชนบท รอบนอกที่ไม่ใช่อำเภอเมือง ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนจะพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น ปัญหาประชาชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาและรายได้ต่ำ การคมนาคมไม่สะดวก ทั้งครูและผู้ปกครองขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน จากสภาพที่เป็นปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถ ไม่อยากไปสมัครสอบบรรจุเป็นครูในโรงเรียนดังกล่าว ส่วนครูเดิมที่มีอยู่ก็พยายามที่จะขอย้าย โอนไปปฏิบัติราชการในเขตที่เจริญตามเมืองใหญ่ ที่มีความสะดวกและปลอดภัยมากกว่า และ ประกอบกับ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เริ่มขยายการจัดการศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นผลทำให้ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครู ครูที่มีอยู่ต้อง ทำงานมากกว่าปกติ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงไปถึงปริมาณและคุณภาพการศึกษาที่จะเกิดขึ้นกับ นักเรียน ประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีความสามารถที่จะ แนะนำบุตรหลานในเรื่องการเรียน และการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้อย่างดีพอ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่ในส่วนดังกล่าวเหล่านี้แทน ผู้ปกครอง และการดำเนินงานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องโดยตรงในส่วนนี้ คืองานบริการแนะแนว โดยจัดดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน

เขตการศึกษา 12 ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และ สระแก้ว ซึ่งการขยายตัวของประชากรในแต่ละ จังหวัดเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่เริ่มกระจายจาก เขตกรุงเทพมหานคร ออกสู่เขตจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมที่ ส่งผลให้ประชาชน ผู้ปกครอง ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม เข้าสู่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม กันมากขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ปกครองและบุตรหลานในครอบครัว ผู้ปกครองไม่มีเวลา ในการอบรมดูแลบุตรหลานเท่าที่ควร ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัว และสภาพสังคมที่

เปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นรากฐานให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ก็คือสภาพของครอบครัวที่แตกแยก ซึ่งนับวันจะยิ่งเพิ่มปริมาณและทวีความรุนแรงของปัญหามากขึ้นเรื่อย ๆ

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแนะแนวมีบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 12 แต่เท่าที่ผ่านมา การดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยจะเห็นได้จากรายงานการวิจัย เรื่องการสังเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 (กรมวิชาการ , 2537 : 59) ที่ปรากฏว่า ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเพียง 12% ซึ่งจัดว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ประกอบกับผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2538 (กรมวิชาการ , 2539) ปรากฏคะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนในเขตการศึกษา 12 ในรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การคิดและแก้ปัญหา และคุณธรรมและค่านิยม เป็น 55.81 , 22.04 31.49 , 44.53 , 39.50 และ 3.24 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ รวมทั้งประเทศในทุกรายวิชา โดยคะแนนเฉลี่ยร้อยละรวมทั้งประเทศเป็นดังนี้ 56.35 , 25.76 , 33.65 , 45.34 , 39.87 และ 3.26 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนาหรือช่วยเหลือนักเรียนทางด้านการเรียนและการปรับตัวได้อย่างแท้จริง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานแนะแนวที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการจัดดำเนินการอย่างจริงจัง การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและรูปแบบที่ชัดเจน ยังขาดระบบการติดตามประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ยังขาดงานวิจัยทางด้านการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ทำให้ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียน ดังนั้นนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จึงอยู่ในสภาพที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ และการปรับตัวทางสังคมได้อย่างถึงขีดสุดแห่งศักยภาพได้

จากเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต

การศึกษา 12 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางให้เจ้าสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงนโยบายและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12
2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย จะครอบคลุมภารกิจด้านการจัดบริการแนะแนว 5 บริการ ตามเอกสารคู่มือปฏิบัติงานแนะแนวของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (กรมวิชาการ , 2537 : 39) ดังนี้
 - 2.1 บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
 - 2.2 บริการสนเทศ
 - 2.3 บริการให้คำปรึกษา
 - 2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล
 - 2.5 บริการติดตามและประเมินผล

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการดำเนินงาน หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12

ปัญหาการดำเนินงาน หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไขในการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12

การดำเนินงานแนะแนว หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับลักษณะการจัดงานแนะแนว การจัดบุคลากรแนะแนว การประสานงานด้านแนะแนว การได้รับความช่วยเหลือด้านแนะแนว จากบุคคลหรือหน่วยงานอื่น และการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และครอบคลุมการจัด บริการแนะแนว 5 บริการ ได้แก่ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการ สันทนาการ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามและประเมินผล

บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเก็บ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การ สัมภาษณ์ การทดสอบ แล้วรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนไว้ในระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นแหล่ง รวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนที่สะดวกต่อการนำไปใช้

บริการสันทนาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศด้านการ ศึกษา การประกอบอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพหรือการปรับตน และเรื่องอื่น ๆ ที่นักเรียนควร ทราบหรือต้องการ โดยใช้วิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดป้ายสันทนาการ แจกเอกสาร จัด นิทรรศการ การสาธิต การบรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การออกเสียงตามสาย และการฉายภาพนิ่งหรือวีดิทัศน์ เป็นต้น

บริการให้คำปรึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือให้ นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เกิดการตัดสินใจ การพิจารณาแก้ไขปัญหา หรือ พัฒนาสิ่งที่ตนเองปรารถนาอย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การปรับตัวให้เป็นที่พอใจ โดยวิธีการ ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

บริการจัดวางตัวบุคคล เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการวางแผนการ เรียน การศึกษาต่อ การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดวางตัวบุคคล เช่น การเลือกวิชาเรียน ของนักเรียน การให้ทุนการศึกษา การจัดนักเรียนเข้าชุมนุม การจัดนักเรียนเลือกกิจกรรม การ จัดหางานให้นักเรียนทำในระหว่างปิดเทอมหรือยามว่าง เป็นต้น

บริการติดตามและประเมินผล เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คืองานติดตามผลและงานประเมินผล โดยงานติดตามผลเป็นงานที่ให้ความสนใจนักเรียนใน ลักษณะต่อเนื่อง หลังจากทีนักเรียนได้รับบริการแนะแนวแล้ว เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคน สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มา ไปใช้ ในการประเมินผลโครงการให้บริการแนะแนว มีทั้งการประเมินผลระหว่างดำเนินงาน และการ ประเมินผลเมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดลง เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าและผลงานของบริการแนะแนว

โดยพิจารณาศึกษาว่า บริการแนะแนวที่ทางโรงเรียนได้จัดให้กับนักเรียนของตนนั้น เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้หรือไม่ และผลงานที่ปรากฏออกมานั้นเป็นอย่างไร โดยใช้วิธีการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ เป็นต้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน โดยไม่ครอบคลุมถึงโรงเรียนสาขา

เขตการศึกษา 12 หมายถึง เขตการศึกษาที่ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และ สระแก้ว

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายที่ควบคุมดูแลงานแนะแนว หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว

ผู้รับผิดชอบงานแนะแนว หมายถึง หัวหน้างานแนะแนว และครู-อาจารย์แนะแนว
หัวหน้างานแนะแนว หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในหน้าที่หัวหน้างานแนะแนว

ครู-อาจารย์แนะแนว หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการแนะแนวโดยตรง

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนแยกตามห้องเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้เจ้าสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงนโยบายและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.1.1 ประชากรในการสัมภาษณ์ รวม 244 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายที่ควบคุมดูแลงานแนะแนวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่ง จำนวน 122 คน และผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ซึ่งได้แก่ หัวหน้างานแนะแนว และครูอาจารย์แนะแนว จำนวน 122 คน จาก 61 โรงเรียน

1.1.2 ประชากรในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา จำนวน 541 คน จาก 61 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 60 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน และผู้รับผิดชอบงานแนะแนว จำนวน 30 คน จาก 15 โรงเรียน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา จำนวน 164 คน จาก 15 โรงเรียน

วิธีการที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด คือ

2.1 แนวการสัมภาษณ์ (interview guideline) มี 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และชุดที่ 2 สำหรับผู้รับผิดชอบงานแนะแนว โดยแต่ละชุดแบ่งเป็น 2 ตอนคือ
ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์
ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนว

2.2 แบบสอบถาม (questionnaire) ที่มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (checklist) และแบบปลายเปิด (open-ended) สำหรับ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานแนะแนว

2.3 แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
 แนวโน้ม ได้แก่ คำสั่งโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิทินปฏิบัติงานแนวโน้ม รายงานการ
 ประเมินผลการดำเนินงานแนวโน้ม บันทึกการดำเนินงาน และระเบียบสะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการด้วย
 ตนเอง สำหรับแบบสอบถามส่วนหนึ่งผู้วิจัยส่งและรับคืนด้วยตนเอง อีกส่วนหนึ่งให้ส่งคืนทาง
 ไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากการตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
 (content analysis) หาค่าความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) ส่วนข้อมูล
 จากการศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง
 ประกอบความเรียง

ลำดับขั้นในการเสนอรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยนำเสนอเป็น 5 บท ตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
 วัตถุประสงค์ ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ
 จากการศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการเสนอรายงานการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก การแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา
 12 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและ
 กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
 รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย